



**PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Warszawa, dnia 24 lutego 2016 r.

BSA II-021-30/16

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz.

Data wpływu 29. 02. 2016

**Pan
Adam Podgórski
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu**

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 26 stycznia 2016 r., GMS-WP-173-19/16 uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do ***poselskiego projektu ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec byłych posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej skazanych w procesie brzeskim za działalność na rzecz demokratycznego Państwa Polskiego.***

Z poważaniem

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

Warszawa, dnia 24 lutego 2016 r.



SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa
BSA II-021-30/16

Opinia w sprawie poselskiego projektu ustawy
o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec byłych posłów na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej skazanych w procesie brzeskim za działalność na
rzecz demokratycznego Państwa Polskiego
(projekt z dnia 20 stycznia 2016 r.)

Przedstawiony do zaopiniowania poselski projekt ustawy jest kolejnym projektem dotyczącym uznania za nieważne orzeczeń, którymi skazano w okresie międzywojennym byłych posłów na Sejm RP w tak zwanym procesie brzeskim. Obecny projekt jest wiernym powtórzeniem projektu z dnia 25 kwietnia 2012 r.

Projekt ustawy dotyczy bardzo ważkiego wydarzenia z okresu międzywojennego, politycznego procesu sądowego, zwanego procesem brzeskim lub sprawą brzeską, ponieważ oskarżonymi w tym procesie byli aresztowani z 9 na 10 września 1930 r. i osadzeni w więzieniu w Brześciu nad Bugiem, byli posłowie na Sejm RP. Zadaniem tego projektu – jak wynika z jego uzasadnienia – jest „pełne przywrócenie czci i godności posłom na Sejm Drugiej Rzeczypospolitej, represjonowanym za działalność na rzecz demokratycznej Polski przez obóz sanacyjny”.

W procesie brzeskim, trwającym w dniach od 26 października 1931 r. do 13 stycznia 1932 r., Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 13 stycznia 1932 r. skazał za udział w spisku utworzonym w łonie organizacji pozaparlamentarnej, wyrażającym się w przygotowaniu zamachu (art. 102 część I w związku z art. 100 część III rosyjskiego kodeksu karnego z 1903 r.) dziesięciu spośród jedenastu oskarżonych byłych posłów na Sejm RP. Byli to: trzykrotny premier Rzeczypospolitej Wincenty Witos oraz Kazimierz Bagiński, Norbert Barlicki, Adam Ciołkosz, Stanisław Dubois, Władysław Kiernik, Herman Lieberman, Mieczysław Mastek, Adam Pragier i Józef Putek. Adolf Sawicki został uniewinniony. Wyrok zapadł przy zdaniu odrębnym sędziego Stanisława Leszczyńskiego, opowiadającego się za uniewinnieniem wszystkich oskarżonych

(*Sprawa brzeska. Dokumenty i materiały* opracowane przez M. Leczyka, Warszawa 1987, s.380).

Apelacje wnieśli prokurator i obrońcy wszystkich oskarżonych. Sąd Apelacyjny w Warszawie apelacji tych nie uwzględnił i wyrokiem z dnia 11 lutego 1933 r. wyrok Sądu Okręgowego zatwierdził. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 9 maja 1933 r., w następstwie uwzględnienia kasacji, wyrok Sądu Apelacyjnego uchylił i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 20 lipca 1933 r. ponownie zatwierdził wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 stycznia 1932 r. Kasacji od tego wyroku nie składano (Na podstawie *Odpowiedzi zastępcy prokuratora generalnego z dnia 18 maja 2007 r. na interpelację nr 7526 do ministra sprawiedliwości*).

Dekretem prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 października 1939 r. o amnestii dla byłych więźniów brzeskich (Dz. U. Nr 100, poz. 1000) udzielono „całkowitej amnestii zarówno co do kary głównej jak i co do kar dodatkowych oraz skutków skazującego wyroku” wszystkim skazanym w tzw. procesie brzeskim. Osobom tym przywrócono wszystkie prawa obywatelskie, honorowe, godności, odznaczenia i order. Dekret ten ze względu na wymienienie w jego treści osób skazanych w tym procesie jest w istocie aktem łaski (A. Murzynowski: *Ułaskawienie w Polsce Ludowej*, Warszawa 1965, s. 10; tak też zastępca prokuratora generalnego w powołanej wyżej odpowiedzi na interpelację nr 7526).

Po roku 2005, w związku z inicjatywami posłów, zmierzającymi do uzyskania pełnej rehabilitacji 10 byłych posłów na Sejm RP – więźniów brzeskich, kilkakrotnie badano w Biurze Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej możliwość zaskarżenia kasacją nadzwyczajną orzeczeń skazujących i nie znaleziono podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej (*Odpowiedź zastępcy prokuratora generalnego z dnia 17 października 2008 r. na interpelację nr 5297 do ministra sprawiedliwości*).

W art. 1 opiniowanego projektu ustawy błędnie wskazano, że uznaniu za nieważne podlegają orzeczenia wydane „w procesie brzeskim w okresie od 26 października 1931 do 13 stycznia 1932 r.”. W okresie wskazanym w art. 1 projektu trwał proces przed Sądem Okręgowym w Warszawie, a uznaniu za nieważne powinny podlegać orzeczenia, w tym przypadku: wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 stycznia 1932 r. oraz zatwierdzający go wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 lipca 1933 r.

Opiniowany projekt nie przynosi właściwego rozwiązania zagadnienia uzyskania pełnej rehabilitacji przez skazanych. Nadal jest aktualne zastrzeżenie zgłoszone już w poprzednich opiniach, że poselski projekt nie spełnia istotnych wymogów stawianych ustawom. W doktrynie prawa konstytucyjnego stwierdza się stanowczo, że w polskim systemie prawa nie może być ustaw indywidualno-konkretnych, to znaczy regulujących sytuację prawną i postępowanie konkretnie określonej osoby. Ustawa ma być aktem ogólnym, czyli ustanawiającym normy prawne o charakterze generalnym, a więc kierowanym do pewnej klasy adresatów wyróżnionych ze względu na jakąś ich wspólną cechę. Ponadto normy prawne zawarte w ustawie mają mieć charakter abstrakcyjny, czego jedną z konsekwencji nie może być jej skonsumowanie przez jednorazowe zastosowanie. Zakaz wydawania ustaw zawierających konkretne i indywidualne sprawy wynika z zasady podziału władz. Sprawy indywidualne należą z reguły do kompetencji władzy wykonawczej. Stanowisko o niedopuszczalności wydawania ustaw indywidualno-konkretnych prezentowane jest w nauce prawa konstytucyjnego bardzo konsekwentnie (S. Rozmaryn: *Ustawa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Warszawa 1964, s. 48 i 52; B. Banaszak: *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2004, s. 162; L. Garlicki: *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 129; W. Skrzydło (red.): *Polskie prawo konstytucyjne*, Lublin 2010, s. 176; P. Sarnecki (red.): *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2011, s. 58; tak też Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 6 grudnia 1994 r., U 5/94, OTK 1994 nr 2, poz. 41).

Niestety projektowana ustawa jest taką właśnie indywidualno-konkretną ustawą, czyli w polskim systemie prawnym nie może występować. Zastosowany instrument prawny, w proponowanym przez opiniowany projekt ustawy kształcie, jest niedopuszczalny.

Nie znaczy to, że pełne przywrócenie czci i godności posłom na Sejm Drugiej Rzeczypospolitej – więźniom brzeskim, się nie należy. Trzeba raz jeszcze powtórzyć - z całą pewnością tak, ale to już uczyniła historia.